

Bijlage 1   Redengevende omschrijvingen cultuurhistorisch waardevolle objecten en monumenten

Cultuurhistorisch waardevolle objecten

Dorpsstraat – Sportstraat ong, Borkel

Mariakapel onder zadeldakje uit 1950-1951. Staande in een net aangelegd perkje met lage hagen en planten. Cirkelvormig pleintje en toegangspad, beide met baksteenranden en belegd met grind. Een van de twee nagenoeg identieke tweelingkapellen in Borkel en Schaft. De andere kapel staat in Schaft, links van Dorpsstraat 91. Dankkapelletjes, gebouwd na een gelofte die in de Tweede Wereldoorlog gedaan is. Basement van de kapel met uitstekende betonnen plint. Verder opgebouwd uit rode baksteen in een halfsteens verband. Bakstenen plateau met uitkragende baksteenlagen die aan de voorzijde beschadigd zijn. Hierboven een opbouw, bestaande uit een bakstenen nis met flauwe kielboog en een boogveld met lichtgele tegels. Onderzijde van de opbouw met twee lage, naar voren stekende, gegolfde, open gewerkte zijmuurtjes, waarin ruimte is voor een vaasje met bloemen. Tussen beide zijmuurtjes is op het plateau ruimte voor een of enkele vazen met bloemen of kaarsjes. Op de lichtgele tegelwand een bronzen Mariabeeldje met kind. Kielboog van de opbouw met betonnen aanzetstenen en sluitsteen. Links en rechts van de kielboog een uitstekende kraagsteen van drie afgeronde bakstenen, die de houten schoren draagt van de opbouw van het uitstekende zadeldakje. De houten schoren, dwarsbalk en daksporen zijn alle voorzien van sierlijk houtsnijwerk in de vorm van holle en bolle ojief- en kraalprofielen. Linker- en rechterzijde van de bakstenen opbouw met aan de bovenzijden naar boven toe uitkragende bakstenen, traditioneel voor de beginperiode van de wederopbouwstijl. Blinde achtermuur. Zadeldakje belegd met rode holle dakpannen. Halfronde nokvorstpannen met schelpvormige beginvorst. Houten windveer aan achterzijde van het zadeldakje. Kapel is rond de millenniumwisseling iets gedraaid, waarbij het nog prominenter als entree voor Borkel fungeert.

De kapel is cultuurhistorisch waardevol vanwege de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog en de devotie die destijds vanzelfsprekend was.

Dorpsstraat 46-48, Borkel

Een- en tweelaags bedrijfsgebouw met woning (1916). Voormalige melkfabriek "De Nijverheid". Geheel wit. Ondanks functieverandering in woningen, nog herkenbaar voorbeeld van een vroeg 20e eeuwse melkfabriekje.

Dorpsstraat 50a, Borkel

Geen beschrijving aanwezig.
Geen foto beschikbaar.

Dorpsstraat 59, Borkel

Woonhuis, eenlaags (ca. 1925). Wolfsdak. Boven de ingang een gepleisterde topgevel. Ramen met kleine roeden en luiken. Voorbeeld van een in bouwtrant aan de dorps omgeving aangepast burgerwoonhuis.

Dorpsstraat 61, Borkel

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat 72, Borkel

Geen beschrijving aanwezig.

Geen foto beschikbaar.

Dorpsstraat 73-73A, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat 75, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat 77, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat 81, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat 83, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat 85, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat 89, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Dorpsstraat ong. t.h.v. 91, Schaft

Mariakapel onder zadeldakje uit 1950-1951. Staande in een net aangelegd perkje met lage hagen en planten. Cirkelvormig pleintje en toegangspad, beide met baksteenranden en belegd met grind.

Een van de twee nagenoeg identieke tweelingkapellen in Borkel en Schaft. De andere kapel staat in Borkel op de hoek van de Dorpsstraat met de Sportstraat. Dankkapelletjes, gebouwd na een gelofte die in de Tweede Wereldoorlog gedaan is. De kapel in Schaft staat onder een zomerlinde, die in de tuin van Dorpsstraat nummer 91 staat.

Basement van de kapel met licht uitstekende betonnen plint. Verder opgebouwd uit rode baksteen in een halfsteens verband. Bakstenen plateau met uitkragende baksteenlagen. Hierboven een opbouw, bestaande uit een bakstenen nis met rondboog en een boogveld met blauwgroene, diagonaal geplaatste, geglazuurde tegels. Onderzijde van de opbouw met twee lage, naar voren stekende zijmuurtjes, waartussen een vierkante aardewerken opbouw, waarop een vaas met bloemen of iets dergelijks kan worden geplaatst. Hierachter een bakstenen opbouwje met afgeschuinde en licht uitkragende zijden, afgetopt met een laag van blauwgroene geglazuurde tegels. Hierop een wit keramisch Mariabeeld met kind. Rondboog van de opbouw met betonnen aanzetstenen en sluitsteen. Links en rechts van de rondboog een uitstekende kraagsteen van drie afgeronde bakstenen, die de houten schoren draagt van de opbouw van het uitstekende zadeldakje. De houten schoren, dwarsbalk en daksporen zijn alle voorzien van sierlijk houtsnijwerk in de vorm van holle en bolle ojief- en kraalprofielen.

Linker- en rechterzijde van de bakstenen opbouw met aan de bovenzijden naar boven toe uitkragende bakstenen, traditioneel voor de beginperiode van de wederopbouwstijl. Zadeldakje belegd met rode holle dakpannen. Halfronde nokvorstpannen met ronde beginvorst met cirkelprofilering.

De kapel is cultuurhistorisch waardevol vanwege de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog en de devotie die destijds vanzelfsprekend was.

Dorpsstraat 130, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Potseind 7, Schaft

Langgevelboerderij met dwarsdeel (1904).

Mansardedak. Raamindeling gedeeltelijk ca. 1930 gewijzigd. Er tegenover op een driehoekig perceel een gewijzigde schob onder zadeldak met gebint. De zijwanden met riet bekleed.

Schafterdijk 34, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Geen foto beschikbaar.

Schafterdijk 36, Schaft

Geen beschrijving aanwezig.

Rijksmonumenten

Dorpsstraat 50, Borkel

Ronde steen bergkorenmolen, herbouwd na brand in 1936.

De ronde stenen bergkorenmolen (1867-1869) is na een brand in 1936 herbouwd. De laatste restauratie heeft plaats gehad in 1989. Samen met het aanpalende molenaarshuis en magazijn vormt hij een uniek ensemble.

Dorpsstraat 112, Schaft

Boerderij van het Kempisch langgeveltype op L-vormige plattegrond, onder rieten wolfdak met voet van pannen. Ramen met kleine roedenverdeling en luiken. Jaartalstenen 1771.

Uitzonderlijk aan deze boerderij is de haaks op het achterhuis staande schuur. De boerderij werd in 1992 gerestaureerd.

Bouwwerk uit oogpunt van oudheidkundige en volkskundige waarde van belang.

Dorpsstraat 128-128a, Schaft

Boerderij van het Kempische langgeveltype, onder rieten wolfdak met voet van pannen; kruiskozijnen met luiken. Jaartalstenen 1778. De oorspronkelijke kruiskozijnen met luiken zijn vervangen door kozijnen.

Bouwwerk van belang uit oogpunt van oudheidkundige en volkskundige waarde.

Schafterdijk 40, Schaft

Boerderij van het Kempische langgeveltype, onder rieten wolfdak, met korfbogig getoogde ingang en met kruiskozijsen. Jaarankers 1745.

'De Drij Koningen' is een boerderij van het Kempische langgeveltype uit 1745. Bij de restauratie is de boerderij grotendeels herbouwd met behoud van delen van het muurwerk. Op het terrein staat ook een gerestaureerde karschob met rieten schilddak en er staan enkele oudere lindenbomen.

Bouwwerk van belang uit oogpunt van oudheidkundige en volkskundige waarde.

Gemeentelijke monumenten

Dorpsstraat 49, Borkel

Een langgevelboerderij met dwarsdeel uit 1846 en einde 19e eeuw die nu in gebruik is als woonhuis. Het is het geboortehuis van Mgr. Kuijpers die apostolisch vicaris van Suriname is geweest. Dit pand is een gaaf voorbeeld van een deftige langgevelboerderij, met motieven van het Kempense dorps huis.

Deze boerderij verkeert in een vrij gave en nagenoeg authentieke staat.

Aantasting van dit pand zou betekenen dat het beeldbepalend karakter van een boeiend onderdeel van het dorpsplein in Borkel en Schaft teniet zal worden gedaan.

Waardering

Cultuurhistorisch en architectonisch.

Dorpsstraat 51, Borkel

Hier gaat het om het voormalige raadhuis uit 1857 en het is een goed voorbeeld van een eenvoudig dorpsraadhuis. Het pand werd gerestaureerd in 1982.

Dit pand verkeert in een vrij gave en nagenoeg authentieke staat. Dit geldt voor de bouwmassa en specifiek voor de voorgevel met bakgoot-beëindiging.

Aantasting van dit pand zou betekenen dat het beeldbepalend karakter van een boeiend onderdeel van het dorpsplein in Borkel en Schaft teniet zal worden gedaan.

Waardering

Cultuurhistorisch en architectonisch.

Dorpsstraat 74, Borkel

De aan de zuidkant van - en evenwijdig aan de Dorpsstraat, nabij de oostelijke entree van Borkel, gelegen langgevelboerderij dateert uit het midden van de 19e eeuw. In 1972 en 1974 heeft de boerderij verbouwingen ondergaan waarbij de indeling van het woonhuis gewijzigd is en de stal- en deelruimten bij de woning zijn getrokken. Daarbij is de achtergevel geheel vernieuwd, deels verhoogd en anders ingedeeld. Als gevolg van de gevelverhoging is het onderste dakdeel enigszins geknikt. Juist boven deze knik is een dakkapel met lessenaarsdak geplaatst. Nog vóór de omschreven verbouwingen is in de rechter zijgevel een lichtvenster bijgeplaatst en een zesruiter vervangen door een afwijkend lichtvenster. De bescherming geldt vooral de oorspronkelijke massavorm met de voor- en zijgevels die het oorspronkelijk aanzien grotendeels hebben behouden. Derhalve wordt de achtergevel niet nader beschreven.

Beschrijving

De eenlaagse langgevelboerderij heeft een met blauwe oud-Hollandse pannen gedekt zadeldak dat wordt opgesloten door de twee (enigszins boven het dakvlak doorgemetselde) tuitgevels. De voor- en zijgevels zijn opgetrokken in veldovensteen; zij zijn voorzien van schietankers en gemetseld in kruisverband.

De voorgevel heeft zes assen met van rechts naar links twee zesruits vensters, een deur, een zesruitsvenster, een staldeur en een deeldeur.

De vensters hebben vierruits schuiframen met gedeeld bovenlicht; zij zijn voorzien van luiken en geplaatst op houten waterdorpels. De deur heeft een bossing-paneelverdeling en is geplaatst onder een kalf en gedeeld

bovenlicht. Het met duivejagers geprofileerde deurkozijn rust op hardstenen neuten met dito dorpel. De metselwerkontlastingen boven voornoemde gevelopeningen zijn uitgevoerd in rechte strekken. Onder een halfronde gemetselde ontlastingsboog bevindt zich een dubbele opgeklampte staldeur met een kleine vierkante lichtopening. De rechtgesloten deeldeuren bevinden zich onder een rechte koppenrollaag. De voorgevel begint met een gecementeerde plint en eindigt met een uitgemetselde strekse laag met muizentand waarboven een zinken mastgoot. Voor de volle gevellingte bevindt zich een stenen stoep. Na de bouwtijd is in de rechterzijgevel het oorspronkelijke zesruits venster vervangen door een verticaal in drieën gedeeld horizontaal gericht venster; daarboven is een vierruits draaivenster geplaatst. Rechts in deze gevel bevindt zich het opkamervenster, onderverdeeld in een vierruits schuifraam met tweeruits bovenlicht; het geheel met houten waterdorpel en onder rechte strek; onder het opkamervenster een dichtgemetseld kelderraam en op zolderhoogte nog een klein vierruits venster onder rechte strek. De tuitgevel eindigt in boerenvlechtwerk dat is opgesloten tussen kleine schouders en een smalle hals. De linkerzijgevel heeft een gesloten karakter en eindigt als beschreven bij de rechterzijgevel.

Waardering

Het pand is van belang wegens de architectonische gaafheid van belangrijke delen van het gebouw en als uitdrukking van een landschappelijke- en typologische ontwikkeling. Eveneens van betekenis wegens de beeldbepalende situering binnen het dorp en de historisch ruimtelijke relatie met het landschap nabij de rivier de Dommel.

